

Kritično gledajo tudi na stoletnico plebiscita

Predsednik Slovenskega inštituta (SI) o delovanju v času pandemije in načrtovanih prireditvah ter kritičen pogled dunajskih Slovencev na stoletnico plebiscita

Kako so dunajski Slovenci prestali prvi val pandemije?

Herbert Seher: Seveda je koronska pandemija prerezala vsakdanost tudi v mestu. Ustavilo se je redno delovanje v otroškem vrtcu, prav tako kot pri dodatnem pouku slovenščine in v slovenski župniji. Slovenski inštitut je odpovedal vse prireditve za marec in april, Slovenska iniciativa pa redne gledališke predstave za otroke. Vse je padlo v zimsko spanje sredi pomladi. In seveda so se skrčili osebno-družinski odnosi na absolutno potreben obseg. Edina mreža, ki je povezavala slovensko skupnost na Dunaju, je bila v glavnem telefon in povezava preko tim. »social media«.

Katere so bile neposredne posledice za delovanje Slovenskega inštituta?

Marca smo hoteli začeti s počastitvijo arhitekta Borisa Podrecca v Ringturmu in nekaj dni pozneje bi bila predstavitev »Gamsi na plazu« skupno s KSSŠD. Proslavo Podrecca smo nadoknadili 16. junija v domu umetnikov s slavnostno prireditvijo in imenovanjem za našega častnega člana; odpovedano branje pa načrtujemo za letošnjo jesen. Že maja smo se odločili za prireditvi s posebnimi šmarnicami v Slovenskem pastoralnem centru in s predavanjem profesorke Tamare Griesser-Pečar o koroškem rojaku in slovenskem škofu Gregoriju Rožmanu. S posebnimi obvestili pa smo naše člane spremljali v času karantene ob veliki noči in posredovali literarne prispevke pod naslovom »Z literaturo proti virusu«.

Kako daleč so priprave za prireditve in druženja jeseni?

Za nas – kot tudi za druge podobne ustanove – je odločitev med letargijo in aktivnim delom kar hitro padla. Odbori in sodelavci smo se odločili za nadaljevanje letnega sporeda, kar pač je. Seveda se čutimo odgovorne tako publiki kot tudi javnosti, da skrbimo za upoštevanje vseh varnostnozdravstvenih ukrepov, kar pomeni na eni strani prijave, uporabo mask in drugih zaščitvenih možnosti, po drugi pa zagotovitev infrastrukture v prireditvenih prostorih. Te dni se obračamo na naše obiskovalce in prijatelje z nadaljnjo pošiljko »Z literaturo proti virusu« – s prispevki Leva Detele in Maje Haderlap – s ponovnim zagotovitvijo za brezhibno organizacijo prireditvenega programa. Z več kot ducatom priredi-

tev želimo nagovoriti, pa tudi motivirati občinstvo, da sprejeme ponudbo z naslovi: hotspot, plebiscit, literatura in jezik ter zgodovinske zarez. Dejstvo, da spored uresničujemo z različnimi strateškimi in organizacijskim partnerji, ima za posledico prireditve v slovenščini in nemščini – poleg dvojezičnosti – ter različne lokacije.

Nadaljevali boste tudi s priljubljeno serijo hotspot?

Stalnica v delovanju SI je hotspot, ki pod drobnogledom prikazuje določene kraje in pokrajine na Koroškem. Jesenski program smo začeli 15. septembra z novim prizoriščem: Celovec in okolica.

Koroška se spominja stote obletnice plebiscita. Se čutijo slovenske ustanove na Dunaju nagovorjene, da se tega spomnijo?

Seveda ne moremo – ne smemo? – mimo pomembne letnice plebiscita 1920. Odbor inštituta je želel to letnico postaviti v poseben lok prireditev, ki bi pokazal povezavo Dunaj-Koroška v okviru skupnega projekta s Clubom Carinthia (združenje nemškogovorečih Korošcev na Dunaju). Ta projekt je bil s pripravami že zelo daleč, vendar smo morali vzeti na znanje, da čas za uresničitev takega načrta na Dunaju očitno še ni dozorel. Ta grenka izkušnja in pa dejstvo, da način in oblika obhajanja spomina na plebiscit tudi na Koroškem ne prikazuje resničnih in za koroške Slovence usodapolnih raznarodovalnih posegov na naša eksistentna področja. Sicer imamo celo vrsto prispevkov na to temo, vse pa bomo združili pod šifro !dia_log? In se na eni strani izognemo navajanju letnic v zvezi s plebiscitom ter na drugi strani tolmačimo to besedo kot »ukaz s prepadi in izsledki, ki so v marsičem vprašljivi«. Na drugi strani pa bomo podkrepili vse odprte in kritične prispevke, s katerimi nagovorimo razumevanje in simpatije neslovenskih Dunajčanov.

Literatura ima v sporedu Slovenskega inštituta vedno pomembno mesto. Kako bo literatura vključena v aktualni spored, posebno v zgodovinskem pogledu?

V tem smislu bomo obhajali tudi stoletnico plebiscita in tudi drugo letnico – 75 let konca druge svetovne vojne. Za podlago za ta program nam služijo dokumentacija M. Dolinška, besedilo pokojnega člana Ferdinanda Skuka »Deseti vinotok« in dokumenti o usodi slovenske inteligence – posebno duhovnikov po plebiscitu in v času nacistične strahovlade. Poskusili bomo Pri predstavitvi teh dokumentov bomo poskusili vključiti tudi dunajske rojake, ki izhajajo iz krajev, kjer so delovale oz. stanovale

osebe-žrtve. V posebni obliki pa se bomo spomnili konca druge svetovne vojne z besedili umrlih in živečih pisateljev in pesnikov. Knjiga Karla Prušnika »Gamsi na plazu« spada prav tako v ta tematski sklop, ki ga bomo začeli že 17. 9. v nemščini in kot eksterna prireditev v 18. okraju Währing.

Tudi SI je odvisen od javnih podpor?

Naše delovanje sloni na ramenih prostovoljnih odbornikov, sodelavcev in podpornikov. Do sedaj smo se vedno zanašali na podpore s strani R Slovenije, Avstrije in drugih prispevkov. Posebno način v teh zadevah – ravnanje avstrijskih uradnikov je tako nevljudno, da že premišljujemo o smislu in potratu energije za nadaljnje prošnje pri Uradu avstrijskega kanclerja (BKA), ki nam je v letu 2020 skrajšal podporo za polovico. Prav v letu, ko se »praznuje« 100 letnica plebiscita, je tako ravnanje nerazumljivo, na kar bomo opozorili s protestnim pismom vse osrednje organizacije in tudi seznanili dunajsko javnost.

Je optimizem upravičen – tudi pod takimi pogoji?

Če se ozremo na letošnje manj prijetne dogodke: koronska pandemija, odpoved skupnega spominjanja na plebiscit in neupravičeno znižanje podpore, potem je zelo težko, z optimizmom gledati v bodočnost. Vendar smo moralno in pravno odgovorni, da izvajamo planirani program, saj nam tudi podporniki že posredujejo želje in pričakovanja, da se ne vdamo stagnaciji in pesimizmu. Vidimo se v situaciji, kot so to tudi ustanove na Koroškem in v Sloveniji. Z zanosom in odgovornostjo se bomo odločili za tak spored in organizacijo, ki na eni strani dunajski družbi posreduje slovensko besedo, kulturo in razpravo o aktualnih vprašanjih, na drugi strani pa skuša čim konkretnije prispevati k utrjevanju in uresničevanju gesla o skupnem slovenskem kulturnem prostoru tudi v težkih časih.

